

УДК 657.37:334.012.64

Доц. О.М. Чабанюк, канд. екон. наук;
магістрант Е.В. Фурман – Львівська КА

МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ТА ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Висвітлено принципові положення побудови фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва в умовах чинного законодавства. Розглянуто методику складання та основні вимоги до звітності, наведено основні види та форми звітності, проведено порівняння наявних звітних форм та обґрунтовано доцільність складання суб'єктами малого підприємництва Фінансового звіту (форми № 1-м, 2-м). Звернуто увагу на принципові положення щодо побудови складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва. Розглянуто структуру Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва та його взаємозв'язок із формами фінансової звітності.

Ключові слова: звітність, баланс, звіт про фінансові результати, суб'єкти малого підприємництва.

Постановка проблеми. Сьогодні мале підприємництво є невід'ємною складовою частиною сучасної економіки, що забезпечує підтримку тих сфер господарювання, існування яких на базі середнього та великого бізнесу не є можливим. Успішне функціонування малого бізнесу створює умови для оздоровлення економіки: розвивається конкуренція; створюються додаткові робочі місця, підвищується експортний потенціал; краще використовуються місцеві сировинні ресурси, що, своєю чергою, неможливо без якісно побудованого обліку. Відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", чинних Національних П(С)БО, нормативних документів Міністерства фінансів України з питань організації бухгалтерського обліку, усім підприємствам, незалежно від їх організаційно-правової форми і форми власності, зокрема й малим, необхідно вести бухгалтерський облік і складати фінансову звітність. Проте як бухгалтерський облік, так і фінансова звітність малих підприємств мають свої особливості. Застосування традиційної системи обліку та звітності малими підприємствами в сучасних умовах господарювання не є доцільним, ця система є надто громіздкою і трудомісткою, а за невеликої кількості господарських операцій та обмеженості функціональних служб неефективною і навіть зайвою. Тому процес організації складання фінансової звітності на підприємствах малого бізнесу потребує ґрунтового та всебічного вивчення.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблеми фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва досліджено в працях таких зарубіжних учених-економістів: П.С. Безруких, К. Друрі, Ч. Хорнгрен, Дж. Фостер та ін. Методичні та практичні аспекти складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва були предметом досліджень таких вітчизняних вчених: В.І. Бачинської, Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, С.І. Головацької, В.М. Жука, Л.М. Кіндрацької, Г.Г. Кірейцева, П.О. Куцика, О.А. Полянської, В.П. Пантелєєва, В.О. Шевчука, О.М. Чабанюк та ін. Але на сьогодні недостатньо вивчені і неузгоджені питання стосовно формування та використання бухгалтерської фінансової звітності малих підприємств під час обґрунтування та прийняття управлінських рішень, що підвищує актуальність цього дослідження.

Мета роботи – висвітлення основних вимог, що висуваються до фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва відповідно до чинних нормативно-правових актів.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до п. 3 ст. 11 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" передбачено, що для суб'єктів малого підприємництва і представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності національними положеннями (стандартами) встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати [1]. Для визначення результатів господарської діяльності за звітний період дані бухгалтерського обліку потрібно узагальнити в певну систему показників. Це досягається шляхом складання звітності.

Звітність – це система узагальнених і взаємопов'язаних економічних показників поточного обліку, які характеризують результати господарської діяльності підприємства за звітний період. Значення звітності полягає в тому, що вона є джерелом інформації про результати господарської і фінансової діяльності підприємства. Показники звітності використовують для контролю та управління підприємством, аналізу його діяльності та планування подальшої роботи. Основні вимоги, що висуваються до звітності, наведено на рис.

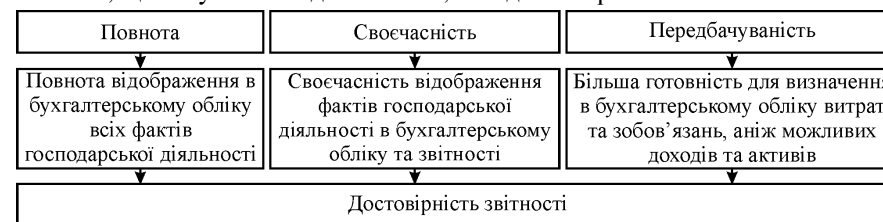

Рис. Основні вимоги до складання звітності

Керуючись цією нормою Закону про бухгалтерський облік, Міністерство фінансів України розробило не запланований спочатку (тобто не включений до Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів) стандарт П(С)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва". Цим стандартом передбачено, що фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва містить тільки дві форми: баланс та звіт про фінансові результати [3]. Обидві ці форми об'єднані загальною назвою ("Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва") і мають скорочену (порівняно з аналогічними формами для інших підприємств) кількість показників.

П(С)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" передбачає існування змісту і форми Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва у складі Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) та порядок заповнення його статей, а також зміст і форму Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва у складі Балансу (форма № 1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс) та порядок заповнення його статей. Показники цих звітів наводять у тисячах гривень з одним десятковим знаком. Спільне та відмінне між цими формами розглянуто у табл. 1.

Як свідчать дані табл. 1, загальні засади щодо формування фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва та Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва є різними. Окрім зазначеного вище, Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-мс та 2-мс) подають юридичні особи, які мають право на застосування з 1 квітня 2011 р. до 1 січня

2016 р. ставки 0 % для платників податку на прибуток, у яких розмір доходу кожного звітного податкового періоду наростаючим підсумком з початку року не перевищує 3 млн грн та нарахованої за кожний місяць звітного періоду заробітної плати (доходу) працівників, які перебувають з платником податку у трудових відносинах, є не менша, ніж мінімальна заробітна плата.

Табл. 1. Принципові положення щодо побудови складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва

№ з/п	Ознака порівняння	Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-м та 2-м)	Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-мс та 2-мс)
1	Нормативний документ, який регламентує подання звіту	П(С)БО 25	П(С)БО 25 Податковий кодекс України
2	Укладачі звіту	– суб'єкти малого підприємництва-юридичні особи, які визнані такими відповідно до законодавства (окрім тих, які складають Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва); – представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності.	– суб'єкти малого підприємництва-юридичні особи, що відповідають критеріям, визначеним п. 154.6 ст. 154 розділу III Податкового кодексу України, та мають право на застосування спрощеного бухгалтерського обліку доходів і витрат; – суб'єктами малого підприємництва-юридичними особи, що відповідають критеріям мікропідприємництва.
3	Періодичність подання	Щоквартально	Один раз на рік

У цій роботі звернуто увагу на порівняння Балансу та Звіту про фінансові результати, які передбачені Фінансовим звітом суб'єкта малого підприємництва та Спрощеним фінансовим звітом суб'єкта малого підприємництва. Детальне порівняння Балансу та Звіту про фінансові результати розглянуто у табл. 2. З порівняння видно, що у балансі (форма № 1-мс) є два розділи активу і три розділи пасиву, на відміну від Балансу (форми №1-м). Стосовно Звіту про фінансові результати, то форми № 1-м та 1-мс за структурою подібні між собою.

На нашу думку, необхідною умовою адекватного відображення стану активів і пасивів підприємства є формування в системі балансу показників, пов'язаних з інтелектуальними ресурсами, які, на жаль, на сьогодні взагалі не представлені не тільки у вітчизняних П(С)БО, але і в зарубіжних обліково-аналітичних системах. Це розширюватиме аналітичні можливості оцінювання фінансового стану і потенціалу підприємства. Реалізація їх передбачатиме агрегування статей балансу та зменшення кількості показників, а з іншого боку, введення в баланс нових видів активів, зобов'язань та власного капіталу.

Як зазначено вище, з метою полегшення обліку на малих підприємствах наказом Міністерства фінансів України від 19 квітня 2001 р., № 186 було затверджено спрощений План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, хоча малі підприємства на власний розсуд вирішують, яким Планом рахунків користуватись – загальним чи спрощеним. Такий План рахунків бухгалтерського обліку складається з рахунків, в яких об'єднуються кілька рахунків загального Плану рахунків. Наприклад, до рахунку 10 "Основні засоби" вносять інформацію за ра-

хунками 10 "Основні засоби", 11 "Інші необоротні активи", 12 "Нематеріальні активи" загального Плану рахунків [4].

Табл. 2. Спільне та відмінне між Фінансовим звітом суб'єкта малого підприємства (форми № 1-м та 2-м) та спрощеним фінансовим звітом суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-мс та 2-мс)

№ з/п	Ознака порівняння	Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-м та 2-м)	Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-мс та 2-мс)
		форма № 1-м	форма № 1-мс
1	Структура балансу	Актив	Актив
		Пасив	Пасив
		I. Необоротні активи	I. Власний капітал
		II. Оборотні активи	II. Довготермінові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення
2	Структура звіту про фінансові результати	III. Необоротні активи, утримані для продажу, та групи вибуття	II. Оборотні активи
		IV. Зобов'язання пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групи вибуття	III. Поточні зобов'язання
		форма № 2-м	форма № 2-мс
		Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)
2	Структура звіту про фінансові результати	Інші операційні доходи	Інші доходи
		Інші доходи	Разом доходів
		Разом доходи	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)
		Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Інші витрати
		Інші операційні витрати	Разом витрат
		Разом витрат	Фінансовий результат до оподаткування
		Фінансовий результат до оподаткування	Податок на прибуток
		Податок на прибуток	Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування
		Чистий прибуток (збиток)	Чистий прибуток (збиток)

Суб'єкти підприємницької діяльності застосовують спрощений План рахунків у разі складання ними фінансової звітності відповідно до П(С)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва". При цьому всі принципи і правила оформлення та заповнення балансу збережені. Необхідно зазначити, що Спрощений План рахунків, покладений в основу Балансу № 1-м, використовується (здійснюються записи по рахунках) в тому самому порядку, що і "великий" План рахунків [3]. Записи на рахунках бухгалтерського обліку спрощеного Плану рахунків і на позабалансових рахунках для узагальнення інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань, про доходи і витрати, факти фінансово-господарської діяльності необхідно здійснювати відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зо-

бов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Міністерства України від 30 листопада 1999 р., № 291.

Висновки. Таким чином, використання малими підприємствами традиційної системи обліку та звітності в сучасних умовах господарювання є не доцільним, адже ця система є досить громіздкою і трудомісткою, а за невеликої кількості господарських операцій та обмеженості функціональних служб не ефективною і навіть зайвою. Тому потрібно вважати за необхідність використання суб'єктами малого підприємництва спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку, а також заповнення скорочених форм фінансової звітності, що дасть змогу здійснювати ефективніший аналіз їх діяльності та приймати діючі управлінські рішення.

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 12.05.2011 р., № 3332-VI. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon1.rada.gov.ua/>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства": Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р., № 36. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon1.rada.gov.ua/>.
3. Тесленко Т.І. Альтернативність використання планів рахунків бухгалтерського обліку малими підприємствами / Т.І. Тесленко // Сталлий розвиток економіки. – 2009. – № 7. – С. 122-125.
4. Харченко Н. Фінансова звітність СМП: складаємо по-новому / Н. Харченко // Баланс. – 2011. – № 5.
5. Чабанюк О.М. Фінансова звітність та її місце у прийнятті управлінських рішень / О.М. Чабанюк, Н.В. Мазур // Современные научные достижения – 2011 : матер. VII Міжнародної наук.-практ. конф. – Сер.: Економічна, 27.01.2011-05.02.2011 р. : зб. наук. праць. / ред. кол.: Prof. JUDr Zdenek Cernak, Mrg. Alena Pelicanova та ін. – Прага : Вид-во "Наука і освіта". – 2011. – Вип. 4. – С. 69-71.

Чабанюк О.М., Фурман Э.В. Методика составления и основные требования к финансовой отчетности субъекта малого предпринимательства

Отражены принципиальные положения составления финансовой отчетности субъекта малого предпринимательства в условиях действующего законодательства. Рассмотрены основные требования и методика составления отчетности, приведены основные виды и формы отчетности, проведено сравнение существующих отчетных форм и обоснована целесообразность составления субъектами малого предпринимательства Финансового отчета (формы №1-м, 2-м). Обращено внимание на принципиальные положения относительно построения составления финансовой отчетности субъектами малого предпринимательства. Рассмотрена структура Плана счетов бухгалтерского учета активов, капитала, обязательств и хозяйственных операций субъектов малого предпринимательства и его взаимосвязь с формами финансовой отчетности.

Ключевые слова: отчетность, баланс, отчет о финансовых результатах, субъекты малого предпринимательства.

Chabanjuk O.M., Furman E.V. Basic Requirements for Financial Reporting of Small Business Entity

Some fundamental provisions for preparing financial reporting of small business entity in the conditions of the current legislative framework are clarified. The basic requirements and methodology for reporting are reviewed. The basic types and forms of reporting are proposed. A comparison of existing reporting forms is made. The expediency of drawing the financial report (form number 1-m, 2-m) by small business entities is justified. The structure of the plan of accounts for assets, capital, liabilities and business operations of small business entities and their relationship with the financial statements is studied.

Keywords: accounting, balance sheet, income statement, small business entities.

УДК 331.108

Доц. В.І. Яцук, канд. екон. наук; доц. І.В. Артищук,
канд. екон. наук; магістрант Р.Б. Заставний – Львівська КА

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Визначено сутність, зміст та напрями кадрової політики в умовах розвитку соціально орієнтованої економіки. Зокрема, окреслено зміст і функції планування персоналу, визначено цілі та завдання планування персоналу на підприємстві, обґрунтовано напрями методичних підходів до формування і реалізації сучасної кадрової політики торговельного підприємства та пріоритетних напрямів розвитку персоналу, формування кадрової політики та системи особистих мотиваційних інтересів працівників. Окреслено шляхи усунення негативних і посилення позитивних чинників, що впливають на стан та розвиток персоналу.

Ключові слова: управління персоналом, кадрова політика, кадрове планування, соціально-економічні аспекти управління персоналом, організаційна культура, розвиток персоналу, мотивація персоналу.

Аналіз останніх досліджень. Формування політики ефективного управління персоналом на підприємстві – важливе завдання керівництва, вирішення якого дасть змогу підвищити ефективність діяльності всіх категорій персоналу. Розроблення відповідної кадрової політики має розпочинатися з планування персоналу, яке вважається одним з найголовніших елементів, що її визначають у межах наявної стратегії підприємства. Питання кількісного та якісного кадрового забезпечення зумовлені тенденціями до уповільнення соціального розвитку, погіршення демографічної ситуації в країні, недоліками в управлінні персоналом та іншими чинниками. Формування результативного управління персоналом на сьогодні є однією з головних передумов підвищення ефективності діяльності підприємств.

Теоретико-методологічні та економіко-організаційні аспекти управління персоналом розглянуто у працях таких вчених: О. Амосов, М. Армстронг, Д. Богиня, О. Виханський, Г. Емерсон, Дж. Іванцевич, А. Кібанов, А. Колот, Ю. Одегов, Ф. Тейлор, В. Травін, А. Файоль, З. Шершньова, Г. Щокін й ін., але чимало питань залишаються актуальними для вивчення і в наш час. Формування соціально спрямованого управління в Україні потребує подальшого дослідження цієї комплексної багатогранної проблеми як у теоретичному, так і в практичному аспекті. Недостатньо дослідженими є проблеми формування методичного забезпечення кадрового планування на підприємстві, що зумовило вибір теми, мети і завдань дослідження.

Постановка завдання, мета дослідження. Метою дослідження є дослідження методичного забезпечення управління персоналом з урахуванням узгодження кадрової політики і стратегії розвитку в сучасних умовах розвитку економіки. Для досягнення мети поставлено та вирішено такі завдання:

- визначення сутності, змісту та напрямів кадрової політики в умовах розвитку соціально орієнтованої економіки;
- обґрунтування методичних підходів до формування і реалізації сучасної кадрової політики торговельного підприємства;
- визначення пріоритетних напрямів розвитку персоналу та формування кадрової політики.